

بسم الله الرحمن الرحيم

شیوه نامه تنظیم طرح درس تفکر محور برای نوجوان

اجرای طرح درس:

1- هدف گذاری:

- اهداف شناختی: تعیین یک باور، شناخت و ادراکی که می خواهیم در نوجوانان ایجاد شده یا ارتقا یابد
- اهداف گرایشی: تعیین حب و بغض ها، گرایش ها، رغبت ها یا میل هایی که می خواهیم در اثر این فعالیت در نوجوانان ایجاد کنیم
- اهداف رفتاری: تعیین عمل، رفتار فردی یا جمعی (ترجیحا جمعی) که می خواهیم در نوجوانان ایجاد یا تقویت شود

**نکته مهم:

- پیشنهاد عمل و قرار جمعی و پیگیری میزان اجرای آن در نوجوانان، همیشه باید از سوی خودشان اتفاق بیوفتد
- با این وجود مهم است که معلم قبل از کلاس سطح خروجی هایی که احتمالا در پایان کلاس می خواهد جمع به آن برسد را در ذهنش متصور شود و در این تصور عمل و رفتار، سطح بالاتر از سن و مقطع نوجوانان را لحاظ کند به عنوان مثال اگر متوسطه اول هستند، در سطح متوسطه دوم از آنها انتظار خروجی داشته باشد و اگر متوسطه دوم هستند در حد دانشجویان.

2- اجرای طرح:

• شروع کلاس و طرح موضوع: مرحله برانگیختگی

با کمک «تفکر های مشاهده ای و شنیداری» با روش «سوال»

بهره گیری توامان از تفکر مشاهده ای و شنیداری به این صورت است از ابزار سوال برای تحقق سطح مختلف مشاهده و شنیدن استفاده می شود:

بهره گیری همزمان از تفکر مشاهده ای و سوال به این صورت پیشنهاد می شود

تفکر مشاهده‌ای	سوال
<p>مشاهده حسی شامل:</p> <p>خوب دیدن</p> <p>ندیدن برای دیدن</p> <p>دیدن ربط‌ها</p> <p>مشاهده انواع</p> <p>مشاهده رنگ‌ها</p> <p>مشاهده موقعیت مکانی</p> <p>مشاهده موقعیت زمانی</p> <p>دیدن چیدمان</p> <p>مشاهده تعداد/ عدد</p> <p>مشاهده شباهت‌ها و تفاوت‌ها</p> <p>دیدن نظم و تعادل</p>	<p>سوالات چيستی شامل:</p> <p>این چیزی که با آن مواجهیم چیست؟</p> <p>اجزایش چیست؟</p> <p>چه ابعادی دارد؟</p> <p>که در راستای فعال سازی توان مشاهده حسی بکار گرفته می شود</p>
<p>مشاهده خیالی شامل:</p> <p>تصویر سازی</p> <p>زنده سازی تصاویر</p> <p>تصور متضاد‌ها</p> <p>داستان‌ها و مثل‌های قرآنی</p> <p>تصور بهشت و جهنم</p> <p>تصور فضای نزول سوره‌ها</p>	<p>سوالات چرایی شامل:</p> <p>چرا این موضوع هست</p> <p>چرا به این شکل هست/ چرا به اشکال یا حالت‌های دیگر نیست</p> <p>اگر نبود چه میشد؟</p> <p>چه فایده‌ای دارد؟</p> <p>حالا که چی بشه؟</p> <p>که در راستای فعال سازی توان‌های مشاهده خیالی بکار گرفته می شود</p>
<p>مشاهده عقلی شامل:</p> <p>مشاهده از جزء به کل و برعکس</p> <p>طبقه بندی مشاهدات</p> <p>نتیجه گیری از مشاهدات</p> <p>دیدن عاقبت</p>	<p>سوالات چگونگی شامل:</p> <p>چطور می توان قواعد آنرا در زندگی خود بکار گرفت؟/ چطور می توان آنرا باز سازی کرد؟</p>

<p>مشاهده نفع و ضرر دیدن علت ها و ریشه ها مقایسه قبل و بعد/ اول و آخر رویت عدم تساوی ها حذف ویژگی های مادی (زمان و مکان) مثل ها و داستان های قرآنی/ تدبر در قرآن آشنایی با نمادهای حق اصلاح تعاریف</p>	<p>چطور می توان از آن برای اصلاح و ارتقا کیفیت زندگی اجتماعی انسان ها استفاده کرد که در راستای فعال سازی توان های مشاهده عقلی بکار گرفته می شود</p>
--	--

تفکر شنیداری	سوال
<p>شنیدن حسی شامل: دقیق و چند باره شنیدن چند باره خواندن یک مطلب تامل در شنیدن توجه به لحن توجه به پس زمینه کلام (فضای ارتباطی یا محیطی که این حرف در آن زده شده) توجه به پس زمینه مخاطب (سن، جنسیت، شرایطی که در آن قرار داشته) توجه به قالب های بیانی جمله قالب سوال، تعجب، خبری یا... -خوب شنیدن در مواقف زیر - شنیدنی ها سکوت تاریکی شب طبیعت</p>	<p>سوالات چيستی شامل: این صدا/ جملات/ که با آن مواجهیم چه می شنوید و آنها چه می گویند؟ از سوی چه کسی/ چیزی است؟ چه ویژگی هایی دارد؟ چه چیزهایی از آن نمی شنوید؟ که در راستای فعال سازی توان مشاهده حسی بکار گرفته می شود</p>

<p>شنیدن حرف دیگران موعظه و نصیحت شنیدن در عبادت شنیدن در موقف دینی ثبت کردن و یادداشت کردن گوش دادن به علم نافع مجالست با علما</p> <p>- نشنیدن اشتیاق به تعریف و تمجید غیبت و بدگویی حرف و حدیث‌ها(شایعات) حرف های لغو و بیهوده حرف های زشت و ناپسند موسیقی و لهو وسوسه‌های و شبهات جدال</p>	
<p>فهم: تصور لحن های متفاوت توجه به قالب بیانی جمله که خودش چه چیز را می رساند(تشویق، تنبیه، توبیخ یا...) خوانش یک جمله با لحن های متفاوت خوانش یک جمله در بستر های متفاوت توان خوانش یک جمله با حذف لحن و پس زمینه -دستیابی به گزاره های درونی</p>	<p>سوالات چرایی شامل: چرا این موضوع هست؟ چرا به این شکل هست/ چرا به اشکال یا حالت های دیگر نیست اگر نبود چه میشد؟ چه فایده ای دارد؟ حالا که چی بشه؟</p> <p>که در راستای دستیابی به گزاره هایی که از شنیدنی‌ها بدست می آورد.</p>
<p>حقایق:</p>	<p>سوالات چگونگی شامل:</p>

<p>دستیابی به قوانین حاصل از شنیدنی ها با استفاده از گزاره های حقیقی</p>	<p>چطور می توان قواعد آنرا در زندگی خود بکار گرفت؟! چطور می توان آنرا باز سازی کرد؟</p> <p>چطور می توان از آن برای اصلاح و ارتقا کیفیت زندگی اجتماعی انسان ها استفاده کرد</p> <p>که در راستای فعال سازی توان های عقلی بکار گرفته می شود</p>
--	---

- پردازش موضوع با همراهی مخاطب: مرحله هم راستایی با حق و رجوع به آن نوجوان در انجام هر کاری از بایدها و نبایدها هایی تبعیت می کند. با بهره گرفتن از «تفکر بنیادی» معیارها و مبناهای زندگی خود را بررسی کرده و باشناخت دقیق تری نسبت به خود و باورها و معیارهایش در جهت ارتقای و بالابردن سطح آنها عمل می کند.

مراحل رسیدن به معیار و میزان حقیقی:

رخدادهای طبیعی و انسانی را از هم تفکیک کنیم
پیام های و عبرت هایی که در آن رخداد ها وجود دارد را استخراج کنیم

رسیدن به معیارها و میزان هایی از پیام های استخراج شده.

ویژگی این معیارها حقیقی:

کلی هستند و در همه موارد بدون محدودیت صدق می کنند

باور داشتن و باور نداشتن به آن با هم یکسان نیست.
می توان آنها را به دیگران هم توصیه کرد شخصی نیستن و همه باید به آن معتقد باشند.

تفاوت مبنا و معیارها حقیقی و غیر حقیقی:

مبانی حقیقی

مستند به خداوند

ثابت و غیر قابل تغییر

دارای غایت آخرتی

مبناهای حقیقی کلی هستند و جامعیت دارند یعنی در تمام شرایط جاری و ساری هستند
و هیچ استثنایی ندارند. (گزارها های عقلی)

-دلیل اشتباه انسان استفاده از مبانی و معیارهای غلط می باشد.

مبانی غلط آنهایی هستند که:

مستند به خدا نیستن

تغییر پذیر هستند.

جزئی هستند و در همه جا و برای همه کاربرد ندارند

غایت دنیایی دارند.

راه های تشخیص مبانی حقیقی:

طرح سوالات کلی از مبانی مورد استفاده

آوردن مثال نقص برای مبانی مورد استفاده

راه های کشف مبانی حقیقی:

توجه به قوانین طبیعت

توجه به قوانینی که مربوط به انسان است

سریع ترین و مطمئن ترین راه قرآن

سوال	تفکر بنیادی
------	-------------

<p>استفاده از مهارت‌های خوب دیدن و خوب شنیدن در مواجهه با یک پدیده و یا رخداد</p>	<p>مواجهه دقیق پدیده و یا رفتار انسانی به کمک مشاهده و شنیدن</p>
<p>توجه به مبانی که فرد از خوب دیدن و خوب شنیدن با پدیده بدست می آورد و یا دلیل فرد در انجام کارهای خود دارد</p> <p>بررسی گزاره‌های حقیقی و غیر حقیقی که مبنای رفتارها فرد می باشد.</p> <p>استفاده از سوالات کلی و آوردن مثال نقض</p>	<p>تحلیل مسئله:</p> <p>چرا این موضوع هست؟</p> <p>چرا به این شکل هست/ چرا به اشکال یا حالت های دیگر نیست</p> <p>اگر نبود چه میشد؟</p> <p>چه فایده ای دارد؟</p> <p>حالا که چی بشه؟</p> <p>دلیل آن چیست؟</p> <p>دلیل دلیل آن چیست؟</p> <p>آیا این مبانی برای همه کاربرد دارد؟</p> <p>چه مواردی هست که نمی توان براساس این مبنا عمل کرد؟</p>
<p>تشخیص مبنای حقیقی و اصلاح مبانی زندگی خود بر محور آن.</p>	<p>سوالات شامل:</p> <p>چطور می توان قواعد آنرا در زندگی خود بکار گرفت؟/ چطور می توان آنرا باز سازی کرد؟</p> <p>چطور می توان از آن برای اصلاح و ارتقا کیفیت زندگی اجتماعی انسان ها استفاده کرد</p>

جمع بندی و تعیین خروجی: مرحله دریافت حقایق

با بهره گیری از «تفکر اجتماعی»

تعیین عرصه های احسان به دیگران:

زندگی انسان وابسته به ارتباط او با سایرین است. عرصه هایی که فرد می تواند در آنها با دیگران ارتباط داشته باشد به سه دسته تقسیم می شود، انسانی / خویشاوندی / اجتماعی / مسئولیتی

زینت دادن به گفتارها و رفتارها:

در ارتباط با دیگران گفتگو بسیار اهمیت دارد زیرا انتقال کلام اساس ارتباط بین انسانها است به همین دلیل اگر سخن گفتن شایسته باشد، ارتباطات نیز اصلاح می شود.

- راهکارهای لازم:

پرهیز از دادن القاب ناشایست به یکدیگر/ به نیکی یاد کردن یکدیگر

مختصات سنجی خود نسبت به دیگران و بالعکس:

هر کسی به نسبت مولفه های مختلفی از جمله علم و سن و جنسیت و نقش های و مسئولیت های اجتماعی دارای شأنی است که لازم است فرد آنها را شناخته و براساس آن با دیگران برخورد کند تنها با این مختصات سنجی رفتار اجتماعی زیبا معنا پیدا می کند.

- راهکارهای لازم:

شناخت شأن افراد با رتبه بالاتر و پایین تر و هم مرتبه، ادب نسبت به ولی در ارتباط ایشان، احساس مسئولیت و داشتن انصاف نسبت به افراد مرتبه پایین تر، با عظمت و شکوه یاد کردن از افراد هم رتبه

برخورد با رفتارهای مناسب و نامناسب:

ارتباط با دیگران همراه با رفتارهای مناسب و یا نامناسب از طرف ما به دیگران و یا از طرف دیگران به ماست. رفتار اجتماعی زیبا از این منظر به معنای برخورد نیکو با دیگران در هر حال است چه برخورد آنها مناسب و چه نامناسب باشد.

- راهکارهای لازم:

غیبت نکردن / مسخره و تحقیر نکردن / بزرگداشت فرد در غیاب او / اصلاح بین دوستان / عدم دو به هم زنی

برخورد با ذهنیت ها:

بسیاری از برخوردها با دیگران از روی ذهنیتی است که از قبل به دلایل مختلف در فرد شکل گرفته است بنابراین در روابط اجتماعی مناسب و زیبا لازم است رفتارهای فرد با دیگران بدون سوگیری‌های قبلی باشد.

-راهکارهای لازم:

پرهیز از ظن و گمان / حسن ظن به دیگران

ارتقای احسان به دیگران:

همانطور که فرد به مرور در ارتباط با دیگران قدرت یافته است بنابراین لازم است در رویارویی با دیگران در اندیشه ایجاد موقعیت های نو در ارائه خوبی باشد.

-راهکارهای لازم :

ایجاد روابط جدید برادرانه با محوریت ایمان، قدرت ارائه احسان های متعدد و متنوع که موجب می شود فرد ابتکار عمل بیشتری داشته باشد.

❖ در «تفکر قرآنی» جهت اصلاح و ارتقای فرآیند تفکری فرد به طور مستقیم از آیات و سوره‌های استفاده می کنیم. برای این منظور نیاز به تدبر در سوره های جز سی و برخی از سوره های دیگر می باشد.

نکته:

- همان طور که بالاتر اشاره شده، دبیران و مربیان می توانند از هر 6 تفکر به ترتیبی که بیان شد، در تدریس یک موضوع یا محتوا، به نوجوانان استفاده کنند.

- با این وجود، لازم به ذکر است ضرورت و الزامی در استفاده از تمام تفکرها و یا رعایت همه بخش های مطرح شده وجود ندارد بلکه دبیر می تواند بنا به صلاحدید و مهارت های خود، نیازمندی های کلاس و قابلیت های موضوع مورد تدریس از یک یا تمامی تفکرها در روش تدریس خود بهره بگیرد.
- آنچه در این میان اهمیت می یابد آنست که خود مربی نسبت به انواع تفکرها، غرض و غایت هر کدام و مولفه های پیشنهادی هر کدام تسلط کافی داشته باشد (با توجه داشتن به مطالب مطرح شده در دوره و در صورت نیاز، مطالعه کتب مربوطه) و حین طرح درس نویسی و اجرا بداند که هر بخشی که لحاظ می کند دقیقاً به چه تفکری بر میگردد و چه غایتی را بایستی دنبال کند.
- نکته ی دیگری که ذکر آن ضروری بنظر می رسد توجه داشتن به تحقق محورهای اصلی تفکر یعنی ارتقاء عبودیت و حق پذیری افراد و فعال کردن روحیه عمل گرایی (عمل صالح) در نوجوان به ازای یاد گرفتن هر مطلبی می باشد تا از ایجاد فاصله بین علم و عمل در آنها جلوگیری شود.
- با وجود آنکه تفکرهای 6 گانه در تمام پایه های متوسطه اول و دوم، بنا به توانمندی های مربی و نیاز نوجوان براحتی قابل بکارگیری است اما با در نظر گرفتن اقتضائات و نیازمندی های نوجوانان، بنظر می رسد می توان در هر پایه ضمن بکارگیری مجموع تفکرها روی یک تفکر به نحوی که در ادامه می آید بیشتر تمرکز داشت:
- هفتم: سوال و تفکر پرسشی
- هشتم: تفکر مشاهده ای
- نهم: تفکر شنیداری
- دهم: تفکر اجتماعی
- یازدهم: تفکر بنیادی
- دوازدهم: تفکر قرآنی